

[Landbrugsministeren.]

fredningsår, kunne man jo også føje til, at det er det år, hvor man for alvor vil gøre noget mod forureningen. En af de værste forureningskilder er vel netop vore vandløb, og at vi kan få foretaget uddybning og udretning af vandløbene vil i mange situationer være helt afgørende for, at man overhovedet kan komme af med skidtet, og ikke med vandet — det sidste kan vi vel være enige om er lige så påkrævet.

Jeg takker for tilslutningen.

Kristen Østergaard: Jeg har en bemærkning til hr. Vivikes indlæg. Det betyder dog ikke, at jeg vil tage nogen diskussion op med hr. Vivike om hans outrerede naturfredningssynspunkter; dem kommer vi nok aldrig til enighed om.

Det drejer sig om de 13 sager til 8 mill. kr., som hr. Vivike skønnede ville blive til 16 mill. kr., inden sagerne blev gennemført. Det er klart, at der altid påløber prisstigninger, og jo længere det varer, inden et sådant program bliver afviklet, desto større bliver prisstigningerne. Men jeg ville nødig, at det skulle trække så længe ud, at de 8 mill. kr. blev til 16. Det var imidlertid, som om der blev ført en slags bevis for denne beregningsmåde ved eksemplet fra Skjern Å, der oprindeligt havde et overslag på 21 mill. kr., som blev til 40 mill. kr. I den forbindelse vil jeg gerne lige oplyse, at planen for Skjern Å-sagen er holdt rent tidsmæssigt, og de 21 mill. kr., som det oprindelige overslag lød på, har kun været udsat for almindeligt påløbende prisstigninger, der gav et beløb på omkring 29 mill. kr., og der er søgt 30 mill. kr. til sagens endelige afgørelse. Jeg vil altså sige, at det intet som helst har med virkeligheden at gøre, at de 21 mill. kr. er blevet til 40 mill. kr.

Vivike: Jeg må have udtrykt mig forkert, når ministeren mener, at jeg også spurgte, om man gav tilskud til kalkning af vand, for det har jeg ikke ment. Derimod nævnte jeg kalkning af gamle brunkulslejer. Vi diskuterede jo for nogen tid siden Vorgod Å, som er så forurennet, at ståltråd sættes væk på få dage, og det kunne man muligvis — jeg siger muligvis, for jeg er jo ikke videnskabsmand — klare ved en kalkning af lejerne

dér; det har nogle i hvert fald været inde på.

Så vil jeg lige sige til ministeren, at vel er det også et antiforureningsår, men jeg vil da nødigt have, at vi indskrænker os til at bekæmpe forureningen ved at rette vore åer og vandløb ud, så vandet kan løbe hurtigere derfra. Jeg vil hellere have, at vi arbejder med at rense vandet, inden det ledes ud i vandløbene, for det andet er da at hoppe over, hvor gærdet absolut er lavest.

Med hensyn til Skjern Å — ja, nu ved jeg ikke, om 30 mill. kr. holder, men jeg har hidtil altid kunnet tro på, hvad hr. Kristen Østergaard siger, så det vil jeg håbe. Selvfølgelig var det lidt kraftigt sagt; jeg sagde nu ikke 40 mill. kr., men henved 40 mill. kr., og jeg ved ikke, om det er at skræve for stort at lægge 10 mill. kr. i „henved“; det er det nok. Jeg vil dog godt kigge på det senere hen, selv om jeg absolut har tillid til hr. Kristen Østergaard. Jeg mener blot ikke, vi skulle have gjort det. Med hensyn til de godt 8 mill. kr., der kan blive til 16, mener jeg ikke, de skal blive til 16 mill. kr.; jeg mener, de skal blive til 0. Vi bør ikke gennemføre nogen af de foreliggende sager.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om udførsel af mælkekonserves m. m.

(Lovforslaget (nr. 102) findes i tillæg A. sp. 1809, fremsættelsen i tidenden sp. 2408).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Chr. Thomsen: Hvis det havde drejet sig om mejeriernes produktudvikling som hel-

[Chr. Thomsen.]

hed, ville der nok være blevet en større debat her i Folketinget. Men da det kun drejer sig om at tilsætte modernælkserstatning linolsyre, når der er tale om eksport, giver det mig ikke anledning til ret mange bemærkninger. Jeg går nemlig ud fra, at i de lande, der ønsker det tilsat, har sundhedsmyndighederne godkendt det, og jeg kan ikke se nogen som helst grund til, at vi her i landet ikke skulle gøre det, når det ønskes fra aftagerlandenes side.

Derfor kan vi i mit parti godkende lovforslaget, og jeg har ingen ønsker om nogen udvalgsbehandling.

Burgdorf: Det her foreliggende lovforslag er egentlig et brud på de bestående regler om ikke at iblande vore gode mælkeprodukter andre stoffer. Men jeg er overbevist om, at det på dette område er rigtigt at gøre det. Da det viser sig, at man ved at tilsætte almindelig komælk visse dele linolsyre af vegetabilisk oprindelse kan skabe en udmærket modernælkserstatning, må der naturligvis skabes lovhjemmel herfor, og da dette mælkeprodukt er en fortrinlig eksportvare, som forhåbentlig kan sælges i større mængder og til lønnende priser, kan vi ikke andet end hilse det velkommen.

En god ting, som man ikke kan sige om alle andre lovforslag, er, at dette ikke kommer til at belaste statskassen på nogen måde, da de særlige kontroludgifter, som de nye bestemmelser måtte give anledning til, tænkes pålagt de producerende virksomheder.

Mit parti kan give fuld tilslutning til lovforslaget.

Søren Jensen: I stedet for mit partis ordfører, hr. Jens Chr. Christensen, som ikke kan være til stede, skal jeg gøre et par bemærkninger om forslaget.

Vi hilser i venstre enhver bestræbelse for at fremstille nye og sunde fødevarerprodukter velkommen, og vi takker ministeren for forslaget, der imødekommer både et forbruger- og erhvervsønske. Man kan nok undre sig en lille smule over, at erhvervet ikke tidligere har søgt lovhjemmel for fremstilling af den i forslaget omtalte modernælkserstatning. Jeg kan også være enig med hr.

Chr. Thomsen i, at havde det været en debat om produktudvikling i almindelighed inden for mejerisektoren, kunne det være blevet en ret omfattende debat. Nu er det altså kun et enkelt produkt, det her drejer sig om, og i den ernæringsfysiologiske debat, som har fundet sted i de senere år både her i landet og i udlandet, har vi bemærket, at det gang på gang har været fremhævet, at det er af stor betydning, at der tilføres spædbørn linolsyre, eller at der tilsættes komælken en vis mængde vegetabilisk fedtstof.

I stedet for nu at beklage, at det har været lidt længe, inden man har fundet frem til en løsning af dette problem, vil jeg på venstres vegne takke ministeren for forslaget og tilsige det en velvillig behandling.

Dagmar Andreassen: Med lovændringen tilsigter man kun at åbne mulighed for på nogle ganske få autoriserede mælkekonservesfabrikker at tilsætte vegetabiliske fedtstoffer. Spædbørn kan bedre tåle komælken, når der tilsættes vegetabiliske olier, og derfor kan også vi kun glæde os over, at lovforslaget er fremsat. Det er beklageligt, at antallet af kvinder, der kan og vil amme deres børn, ifølge statistikken står i omvendt forhold til et lands levestandard, og jeg vil håbe, at vi kan finde veje til at ændre denne udvikling, sådan at det også i et velfærdssamfund bliver en regel, at en mor ammer sit barn. Når det er sagt, har jeg altså kun godt tilovers for det, lovforslaget indeholder.

Når jeg alligevel vil komme med nogle kommentarer i denne anledning, er det, fordi loven både i sin nuværende og fremtidige udformning indeholder nogle bestemmelser, som i den grad står i modstrid med de ønsker, man skulle have om produktudvikling. Nu har to af de foregående talere sagt, at vi ikke skal drøfte mejeribrugets produktudvikling i dag, og det skal vi måske ikke, men jeg kan nu ikke lade være alligevel at komme med nogle betragtninger, for her får vi en af mejeribrugets love lagt på bordet for os og må konstatere, at den indeholder nogle bestemmelser, som er så uanstændige, at så længe vi har dem, vil der ingen produktudvikling finde sted. Jeg vil tillade mig at læse op, hvad der står i lovens § 1, stk. 2:

[Dagmar Andreassen.]

„Landbrugsministeren bemyndiges endvidere til efter indstilling af De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation at fastsætte bestemmelser for tilvirkning, indførsel, fordeling og udførsel af samt handel med tørmælkslignende fabrikater af hvilken som helst art samt til at forbyde sådan tilvirkning og indførsel, såfremt det skønnes, at den er i strid med mejeribrugets interesser.“

Så længe man har sådan en bestemmelse i en lovgivning, gad jeg nok se, hvem der vil gå i gang med en produktudvikling. Ude i verden er man i gang med at lade fremstille almindelig komælk, hvor animalsk fedt er erstattet med plantefedt, eller man laver vegetabilsk mælk tilsat animalsk fedt, og der er alle mulige kombinationsmuligheder. Denne udvikling går Danmark helt forbi. Man kan sige, at landbrugsministeren ikke i alle tilfælde har brugt sine beføjelser, men man kan jo aldrig vide, hvis man sætter et produktudviklingsarbejde i gang, hvornår de vil blive brugt.

Jeg vil give nogle eksempler. Vi har for et par år siden fået et produkt på markedet i Danmark, der er fremstillet på vegetabilsk basis. Det kunne lige så godt have været fremstillet i Danmark, hvis ikke vi havde haft en sådan lovgivning. Jeg har fået at vide af mejerifolk, at der er afrikanske lande, der gerne vil importere mælk med 50 pct. animalsk fedt og 50 pct. plantefedt. Men for det første må det ikke fremstilles i Danmark — nu kan landbrugsministeren bemyndiges til at tillade det efter lovforslaget her — og for det andet må det ikke sælges, selv om det må fremstilles. Der er mange lande, ikke mindst afrikanske har jeg ladet mig fortælle, der mangler en levnedsmiddellovgivning, og som sikrer sig ved at sige, at det produkt, de køber fra Danmark, skal det være lovligt at sælge på det danske marked.

Et andet eksempel gælder ikke bare mejeriprodukter og babyfood, men også andre produkter. I Danmark må man godt tilsætte vitaminer, men man må ikke skrive, at man har tilsat vitaminer. Det er en medvirkende årsag til, at man importerer babyfood til Danmark, som man lige så godt kunne have fremstillet herhjemme.

En fabrikant, der fremstiller emballage

til mejeribrug — godt nok ikke i Danmark, men det er sådan set ligegyldigt — fortalte mig engang i vinter lidt om, hvor mange tons smørfedt der lå på europæiske lagre. Jeg husker ikke tallet, men det var formidable kvantiteter. En aktuel dagspris lå imellem 1 kr. og 1 kr. 25 øre, og han sagde: dette smørfedt kan, så vidt jeg kan skønne, sælges til u-landene tilsat mælk fremstillet kunstigt af vegetabiliske produkter. Jeg er fuldstændig klar over, at der vil være landmænd, der gyser, når jeg siger dette, men sandheden er jo, at råvaren til mælk er græs og roer og oliekager, og koen er ikke ligefrem noget hensigtsmæssigt produktionsapparat. Vi gør klogt i at se i øjnene, at processen kan foregå mere rationelt end ved at køre disse næringsmidler igennem en ko. Dansk landbrug kan ikke hindre den udvikling, men det er lykkedes det hidtil at hindre, at Danmark kom med i den. Vi skal i nær fremtid her i tinget behandle et forslag om produktudvikling. Men med en så håbløs lovgivning som den, vi har om mælkeprodukter og mange andre fødemidler, vil det i hvert fald ikke blive dansk landbrug, der får fornøjelse af disse penge. Det er selvfølgelig især pinligt, fordi dansk landbrug som bekendt får tilskud, fordi det har økonomiske vanskeligheder.

Jeg opfordrer landbrugsministeren til at være mere dristig i sin lovgivning. Der er mange landmænd og mange mejerifolk, der vil bakke landbrugsministeren op, men jeg erkender, at de ikke er særlig godt repræsenteret i organisationerne. Det er ikke bare landbrugets problem, det er ethvert erhvervs problem, at deres organisationer er reaktionære i stedet for dynamiske.

For vort partis vedkommende er der ingen ønsker om udvalgsbehandling.

Ove Munch: Dette er et lille lovforslag, men som det allerede er fremgået af tidligere ordføreres indlæg, har det berøringsflader til nogle ømfindtlige områder, til mejeribrugets produktudvikling og til spørgsmålet om tilsætning af fremmedstoffer til de naturlige fødevarer. Jeg skal ikke gå ind i en almindelig diskussion om disse emner, men kun sige, at på dette specielle område ser det da i hvert fald ud til at være fornuftigt.

Man kan undre sig en del over, at det nu

[Ove Munch.]

skal være tilladt at lave et produkt til eksport, som ikke er tilladt til salg herhjemme. Hvis det er sådan, at tilsætning af linolsyre til mælk er et fremskridt i andre lande, så er det det vel også herhjemme, og jeg vil personlig give udtryk for den opfattelse, at de stramme bestemmelser, man har herhjemme, bør lempes.

Landbrugsministeren (Peter Larsen):

Også her er jeg i stand til at takke samtlige ordførere for tilslutningen. Jeg havde i og for sig ikke fundet anledning til nogen kommentarer, hvis ikke fru Dagmar Andreasen på sin, skal vi sige lidt skarpe, men vel navnlig friske måde søgte at lægge op til en debat.

Jeg skal afholde mig fra at gå ind i en virkelig debat om disse ting, men er nødt til at pege på visse udtalelser, som ikke var holdbare eller i bedste fald mangelfulde. Bemærkningen om, at dansk landbrug ikke er tilstrækkelig minded for produktudvikling, holder jo ikke for en nærmere prøvelse, og specielt ikke, når det drejer sig om disse ting. Sandheden i denne sag er, at der er andre myndigheder, som lægger landbruget og mejeribrugets alt for stærke hindringer i vejen for, at disse produkter kan få lov til at slå igennem, nemlig sundhedsmyndighederne. Vi fremstiller på mejerier i Sønderjylland produkter, som går til amerikanske tropper i Tyskland; de må ikke sælges på det danske marked. Vi arbejder med problemet og håber på, at vi kan få lov til at sælge dem. Når man fremsætter en sådan bemærkning om produktudvikling og derigennem søger at påvise, at landbruget er tilbageholdende, vil jeg bede om, at man tegner billedet fuldt og helt, så vi også får de myndigheder med, der hindrer udviklingen.

Jeg kunne føje til, at den UHT-behandlede mælk, som fremstilles 3 steder her i landet, kæmpede man i adskillige måneder for at få lov til at fremføre på det danske marked, uanset det var et efter min opfattelse frisk initiativ. Jeg har bare villet nævne disse ting for ligesom at sætte tingene mere i relief.

I øvrigt vil jeg slutte med at sige, at alle disse spørgsmål er vi inde i en overvejelse

af. Jeg håber, at vi en skønne dag kan finde en afklaring, så vi er i stand til at tilgodese alle interesser.

Dagmar Andreasen: Jeg er helt enig med landbrugsministeren om, at det ikke bare er den lovgivning, der sorterer under landbrugsministeren, der trænger til en revision, men der findes jo andre mejerier i Danmark end dem, der sidder og dikterer, hvad mejerikontoret i Århus skal give sin velsignelse, og hvad det ikke skal give sin velsignelse, og så lang tid § 1, stk. 2, er indeholdt i loven, må enhver med bare lidt sund fornuft afholde sig fra at produktudvikle alt det, der omfattes af denne bestemmelse. Det er en meget vidtgående beføjelse, der her er givet ministeren.

Jeg er helt enig med landbrugsministeren om, at det ikke alene er landbrugsministerens ansvar, og jeg skal nok ved lejlighed fortælle de øvrige ministre, hvad vi skal have gjort.

Søren Jensen: En bemærkning til fru Dagmar Andreasen, for så sløjt, som hun vil gøre det til med hensyn til landbrugets produktudvikling, står det jo ikke til. Forholdet er det, at siden sidste verdenskrigs slutning, altså 1945, har man igennem produktudvikling oparbejdet en eksport på 2,4 milliarder kr. Jeg synes, det skal med også i det samlede billede, når vi taler om eksporten og landbrugets produktion.

(Kort bemærkning).

Dagmar Andreasen: Det glæder mig, men hvor stor kunne den have været, og eksisterer der ikke stadig væk et landbrugsproblem?

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (From): Ønskes der udvalgsbehandling? (Ophold). Da det ikke er tilfældet, går lovforslaget direkte til anden behandling.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om udlån til sammenlægning, supplerings samt oprettelse af jordbrug m. m.

(Lovforslaget (nr. 82) findes i tillæg A. sp. 1491, fremsættelsen i tidenden sp. 1969).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Risgaard Knudsen: Det foreliggende lovforslag skulle ikke kunne give anledning til mange bemærkninger. Sammenholdt med den nugældende udlånslov indeholder lovforslaget kun få ændringer, som alene er udtryk for, at stigende byggepriser og pristigninger i øvrigt har gjort det nødvendigt med en forhøjelse af enkelte lånesatser. Bortset fra denne regulering af enkelte lånesatser, som vi kan anbefale, finder vi i socialdemokratiet det også rimeligt, at lovforslaget ellers er fremsat i uændret form, idet landbokommissionen — og her må jeg sige desværre — endnu ikke har ladet høre fra sig, hvad angår bl. a. spørgsmålet om finansiering til jordbrugsmæssige formål. Det ville ellers have været ønskeligt, om vi allerede havde modtaget forslag fra landbokommissionen vedrørende dette spørgsmål.

I øvrigt har jeg hæftet mig ved, at landbokommissionens formand, departementschef Hornslet, forleden over for Kristeligt Dagblad har oplyst, at kommissionens betænkning, som bl. a. omhandler finansiering til jordbrugsmæssige formål, er undervejs og formentlig vil blive afleveret til ministeren først i næste måned. I den forbindelse kan der være grund til her i dag at fremhæve, at ministeren i sin fremsættelse har oplyst, at der må forventes foreslået en række ændringer i forhold til de nugældende regler. Vi må så håbe, at vi med sådanne forslag får et godt grundlag for senere at føre en mere principiel debat.

Når landbokommissionens formand i øvrigt også forleden over for Kristeligt Dagblad tilkendegav, at tiden er inde til at afskaffe landbokommissionen, ved jeg ikke,

om det er en opfattelse, som deles af landbrugsministeren, eller om det forholder sig således, at det er ministeren, der har inspireret landbrugsministeriets departementschef til i hans egenskab af kommissionsformand os at fremsætte en sådan udtalelse. Men det vil ministeren måske ikke være uvillig til at give nærmere oplysninger om her ved denne lejlighed. Der er jo ingen grund til, at nogen skal få det indtryk, at der, hvad dette spørgsmål angår, er et modsætningsforhold mellem ministeren og landbrugsministeriets departementschef, hvis det slet ikke er tilfældet.

I øvrigt kan jeg på mit partis vegne give tilsagn om en velvillig behandling af lovforslaget. Under et udvalgsarbejde kan det formentlig vedrørende enkelte spørgsmål blive nødvendigt med nogle supplerende oplysninger fra landbrugsministerens side.

Niels Ravn: Jeg kan være enig med den foregående ordfører, hr. Risgaard Knudsen, i, at lovforslaget som helhed er skåret efter samme læst som dets forgængere, og deraf kunne naturligvis drages den slutning, at der ikke på dette område var anledning til at overveje ændringer, men når man ser ministerens fremsættelse og læser bemærkningerne, så fremgår det klart, at der foregår visse overvejelser om ændringer.

Hr. Risgaard Knudsen var inde på landbokommissionens betænkning. Den kan vi jo, som det også er bebudet, vente, vel nok mens dette lovforslag er til behandling her i det høje ting, og det kunne vel tænkes, at der deri kunne være ting, der gav anledning til overvejelser.

Jeg har ikke mange bemærkninger til selve lovforslaget, for det er jo med hensyn til satserne udtryk for det samme som i fjor bortset fra pristalsreguleringer i relation til den pristigning, der har fundet sted. Der er en enkelt ting; jeg nævnte den også i fjor, og jeg vil gerne gentage den i år. Der står i § 2, at der kan disponeres over 50,4 mill. kr., og det er udmærket. Nu har der vist ikke været brug for så mange penge i de